

REMISSVAR

DATUM: 2026-02-04
ER REFERENS: Fi2025/01857
DIARIENUMMER: 2025-01263

Finansdepartementet
Budgetavdelningen
Strukturenheten

Remissvar på Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96)

Produktivitetstillväxten har en avgörande betydelse för ekonomins långsiktiga utveckling. Produktivitetskommissionen (hädanefter 'kommissionen') har genomfört ett brett och detaljerat arbete för att identifiera områden där förändringar kan behövas för att undanröja effektivitetshinder och marknadsmisslyckanden samt för att påverka incitament i syfte att höja produktiviteten i ekonomin. Kommissionen konstaterar att det skett en nedväxling i svensk produktivitetstillväxt. Riksbanken delar synen att detta är en källa till oro, och understryker vikten av att genomföra åtgärder som gynnar såväl produktivitet som effektivitet i svensk ekonomi.

Riksbanken bedömer att de förslag som kommissionen lägger i många fall kan förbättra produktivetsutvecklingen och effektiviteten i den svenska ekonomin. Flera förslag bedöms vara av stor betydelse för de områden inom vilka Riksbanken agerar. Ett exempel gäller penningpolitiken. En högre produktivitetstillväxt höjer potentiell BNP, vilket i sin tur påverkar såväl resursutnyttjande som inflationstryck. En högre produktivitetstillväxt är därtill i allmänhet förknippad med en högre neutral realränta. Ett annat exempel gäller bostadsmarknadens funktionssätt, ett område där kommissionen gör bedömningar och lämnar förslag för att effektivisera och förenkla i syfte att öka produktiviteten. Riksbanken vill framhålla att i ett längre perspektiv har problemen på bostadsmarknaden och utformningen av skattepolitiken varit bidragande faktorer till både friktioner på arbetsmarknaden och hushållens skulduppbyggnad som i sin tur medför risker för den makroekonomiska utvecklingen och i förlängningen också den finansiella

stabiliteten. Reformen på bostadsmarknaden har därför potential att inte bara förbättra makroekonomins sätt att fungera utan också att stärka den finansiella stabiliteten.

Några av kommissionens enskilda förslag och bedömningar diskuteras i det avslutande avsnittet i detta remissvar. Dessförinnan kommenteras kort kommissionens betänkande i mer generella ordalag.

Övergripande kommentarer om produktivitet och effektivitet

Kommissionen konstaterar att produktivitetsutvecklingen påverkas av en mängd olika faktorer, och man lägger fram nästan 300 förslag och bedömningar inom en rad olika områden. Riksbanken hade gärna sett att kommissionen presenterat en prioritering av de olika förslagen för att underlätta för beslutsfattare att fokusera på viktiga och/eller omedelbara åtgärder som borde vidtas för att stärka produktiviteten. Vidare rör många av förslagen snarare effektivitet och sådana förslag kan förväntas ha en mer övergående effekt på produktivitetstillväxten.¹

För att åstadkomma en *permanent* högre produktivitetstillväxt bedömer Riksbanken att de viktigaste faktorerna är en välutbildad arbetskraft, produktiva investeringar som ersätter och fördjupar kapitalstocken samt ett innovationsklimat som genererar nya teknologiska uppfinningar. Därför menar Riksbanken att kommissionens analyser och förslag om utbildning, arbetsmarknad och kompetensförsörjning – och som pekar på behovet av att på olika sätt förbättra utbildningssystemet från grund- till högskola samt att stärka incitamenten för utbildning – är särskilt viktiga.² Lika centrala är de förslag som kommissionen lämnar rörande kapitalförsörjning, samt teknisk utveckling, forskning och innovation. Till de senare hör kommissionens många detaljerade förslag som rör AI och digitalisering. Förslagen där går ut på att på olika sätt stärka kopplingen mellan näringsliv och akademi, öka tillgängligheten av offentliga data, förbättra den digitala infrastrukturen med mera.

¹ Skillnaden mellan produktivitet och effektivitet ska dock inte överdrivas, och det är inte ovanligt att de används som synonymer. Men i mikroekonomisk teori görs ofta en distinktion mellan de två begreppen. Utifrån en produktionsfunktion med två produktionsfaktorer, arbetskraft och kapital, kan en produktionsmöjlighetsfront härledas. Punkter innanför fronten är ineffektiva, och effektiviseringsreformer handlar om att se till att produktionsfaktorerna används så att man hamnar på fronten. Produktivitetstillväxt (liksom mer arbetskraft och kapital) leder till att fronten skiftar ut. Exempel på förslag som skulle kunna ses som mer effektivitetsfrämjande (och som inte kan förväntas höja produktivitetstillväxten på lång sikt) är bland annat de om regelförenklingar i SOU 2024:29.

² Kommissionen menar också att för att till fullo tillvara arbetskraftens kompetens är det även viktigt att matchningen på arbetsmarknaden mellan arbetssökande och arbetsgivare fungerar väl. Det är en syn som Riksbanken delar. Se [Gott om lediga resurser på arbetsmarknaden, Analys i penningpolitisk rapport december 2025](#) för en diskussion om arbetsmarknadens funktionssätt.

Det kan tilläggas att kommissionen skriver att en hög nivå av *tillit* kan minska transaktionskostnaderna i ekonomin. Riksbanken delar uppfattningen att tillit är ett viktigt inslag i en välfungerande marknadsekonomi. Stabila, ändamålsenliga och opartiska offentliga institutioner och rättssäkerhet (bland annat visshet om att existerande kontrakt gäller) är andra faktorer som främjar en välfungerande marknadsekonomi. Alla dessa faktorer är dessutom viktiga för säkra och effektiva betalningssystem och inte bara förutsättningar för en god makroekonomisk utveckling och finansiell stabilitet. Kommissionen diskuterar vidare vikten av *öppenhet* och kopplar detta till konkurrenskraft. Riksbanken delar denna syn, och menar att öppenhet för såväl handel som innovationer gynnar svensk ekonomi.

Mer detaljerade kommentarer

Mot bakgrund av ovan beskrivna prioritering av vilka faktorer som Riksbanken bedömer är av störst betydelse för den långsiktiga produktivitetstillväxten vill Riksbanken lämna några mer detaljerade kommentarer på kommissionens förslag på dessa områden.

Tillgång till välutbildad arbetskraft

Tillgång till välutbildad arbetskraft höjer den långsiktiga produktivitetstillväxten. Kommissionen lämnar flera förslag och bedömningar på detta område.

I kapitel 3 och 5 i SOU 2025:96, samt kapitel 9 i SOU 2024:29 finns en rad förslag och bedömningar som syftar till att stärka utbildningsväsendet. Riksbanken anser som ovan konstaterats att utbildning, dess omfattning och kvalitet, är en av de mest fundamentala faktorerna för den långsiktiga produktivetsutvecklingen och tillstyrker därför generellt sett inriktningen på förslagen, men avstår från att svara på förslagets detaljerade utformning då Riksbanken i flera fall saknar specialistkunskap på området.

Kapitalbildning, investeringar och dess finansiering

Kapitalstockens sammansättning i en ekonomi och dess utveckling över tid är också central för produktivetsutvecklingen. Kommissionen lyfter fram vikten av att gynna drivkrafter för strukturomvandling, även om mycket kan hanteras inom den privata sektorn. Statens bidrag är i första hand att tillhandahålla stabila och ändamålsenliga institutioner och regler, och kommissionen diskuterar några av dem. Riksbanken vill i detta sammanhang även lägga till det penningpolitiska ramverket i Sverige, det vill säga en oberoende centralbank med ett inflationsmål. Om Riksbanken lyckas med sitt uppdrag uppnås en långsiktig prisstabilitet som underlättar företagens och hushållens planering, och gynnar en effektiv allokering av resurser i ekonomin. Det kan också reducera riskpremierna på

obligationsmarknaderna och på så vis ge företag och hushåll bättre finansieringsvillkor på lång sikt.

För att finansiera investeringar som ersätter och fördjupar kapitalstocken behövs välfungerande kapitalmarknader. Och regleringen av dem behöver vara tillräcklig utan att vara överdriven. Riksbanken delar till fullo kommissionens syn att det är avgörande för Sveriges framtida produktivitetstillväxt att kapitalmarknaderna är välfungerande och att regleringen av dem är ändamålsenlig (avsnitt 6.1 i SOU 2025:96). Det gäller också kommissionens bedömning att offentlig finansiering via riskkapital och lån bör inriktas mot områden där privat finansiering underleverar, i syfte att undvika utträngning (avsnitt 6.3.1 i SOU 2025:96).

Utredningen föreslår också att Sverige bör verka för en ökad integrering av europeiska kapitalmarknader (avsnitt 6.3.4 i SOU 2025:96). Riksbanken håller med om detta, men vill samtidigt påpeka att det finns viktiga principer som behöver värnas. I arbetet med EU:s så kallade Spar- och investeringsunion finns utmaningar. Det finns starka krafter som vill urvattna regleringarna av finansiella institut med syfte att tillfälligt öka produktiviteten och främja Spar- och investeringsunionen. Riksbanken vill här påtala att det finns en viktig avvägning då banker och andra finansiella institut bara långsiktigt kan bidra till ekonomiskt välstånd om de är starka och välkapitaliserade. Det är också angeläget att de aktörer som grundar företag i Sverige tycker att det är attraktivt att börsnotera dem i EU. Tyvärr är det inte självklart i dagsläget, och många väljer istället den amerikanska marknaden. Med en bättre fungerande europeisk kapitalmarknad skulle fler stora och växande bolag kunna bli kvar i EU och därmed också bidra till en ökad produktivitet i regionen.³

Vidare bedömer kommissionen att aktörer på marknaden för företagsobligationer bör verka för en mer välfungerande marknad (avsnitt 6.3.2 i SOU 2025:96). Det kräver bland annat ökade inslag av standardisering och transparens. Enligt kommissionen behövs det "bland annat fler långsiktiga investerare, som till exempel försäkringsbolag och pensionsfonder. Ett ökat användande av en benchmark-standard, med större emitterade belopp, skulle också bidra positivt. Detsamma gäller troligen en ökad användning av kreditbetyg. Arbeta för att stärka transparensen, likviditeten och standardiseringen pågår".

Riksbanken delar kommissionens bedömning och menar att en mer heterogen investerarbas, med fler såväl lång- som kortsiktiga investerare skulle förbättra marknadens funktionsförmåga vid stress. Marknaden är idag koncentrerad till investeringsfonder, vilka ofta är säljare i tider av stress. Riksbanken delar vidare

³ Se även följande två tal av Erik Thedéen: "Vägen mot EU:s spar- och investeringsunion – att göra och inte göra" vid SEB:s konferens i Bryssel, publicerat 2025-09-19 samt "Resilience pays: the strategic value of regulation and supervision" vid The EUROFI Forum 2025 i Köpenhamn, publicerat 2025-09-19.

bedömningen att aktörerna på denna marknad bör verka för ökad standardisering och transparens. Utökad användning av benchmark-standard och kreditbetyg är andra åtgärder som Riksbanken tidigare påtalat och som kan bidra till att förbättra marknadens funktionssätt vid stress, inte minst genom att göra den attraktiv till en bredare investerarkrets.

Bland de mer detaljerade förslagen från Kommissionen finns sådana som rör konkurrensen på den svenska bankmarknaden (avsnitt 6.3.3 i SOU 2025:96). Riksbanken menar att konkurrensen på bankmarknaden behöver öka, men avstår från att ta ställning till de konkreta förslag som lämnas.

Innovation och forskning

Nya innovationer och landvinningar inom forskningen är den viktigaste faktorn bakom långsiktig tillväxt. Kommissionen lyfter fram många viktiga förslag och Riksbanken stödjer kommissionens allmänna inriktning. Samtidigt är det sannolikt så att det som händer inom Sveriges gränser har en mindre betydelse för vår långsiktiga produktivitetstillväxt, då de viktigaste framstegen sker internationellt. Det centrala blir då att se till att Sverige genom en välutbildad arbetskraft, väl fungerande kapitalmarknader och öppenhet för nya lösningar snabbt kan anamma ny teknik och andra innovationer.

Andra områden

Utöver de områden som nämnts ovan vill Riksbanken lämna ytterligare några kommentarer på ett par andra områden, som också är viktiga för Riksbankens policyuppdrag och där kommissionen gör bedömningar och lägger förslag.

Bostadsmarknaden

Den svenska bostadsmarknaden har många svagheter. Som nämnts ovan har problemen på bostadsmarknaden och utformningen av skattepolitiken varit viktiga bidragande faktorer till både friktioner på arbetsmarknaden och hushållens skulduppbyggnad. Reformen på bostadsmarknaden har därför stor potential att såväl förbättra den makroekonomiska utvecklingen som stärka den finansiella stabiliteten.

Enligt Riksbankens bedömning kan kommissionens förslag i flera fall bidra till en bättre fungerande bostadsmarknad. Det gäller bland annat förslagen att förenkla tillståndprocesser för att underlätta nybyggnation och behovet av att se över beskattning av boende (avsnitt 7.4 och 13.5.8 i SOU 2024:29).

Riksbanken delar kommissionens bedömning och tillstyrker den övergripande inriktningen på förslagen som rör beskattningen av bostäder. En omfördelning av skatteuttaget från skatter som är mer skadliga för tillväxten till skatter som är

mindre snedvridande – inbegripet beskattningen av fastigheter – borde gynna tillväxten. Vidare är principen om neutralitet en viktig utgångspunkt för att skapa en effektiv resursallokering. I Sverige har det gjorts avsteg från denna princip vad gäller bostads- och kapitalbeskattningen på ett sätt som får flera olika snedvridande effekter: (i) det skapas incitament att äga sin bostad snarare än att hyra, (ii) det skapas incitament att köpa dyrare bostäder, och (iii) det skapas överdrivet stora incitament att finansiera bostadsköp med lån, snarare än eget kapital. Detta är ineffektivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och ger upphov till en ökad skuldsättning.

Sammantaget torde kommissionens förslag leda till ett bättre utnyttjande av bostadsbeståndet, stärkta incitamenten att producera nya bostäder och minska inlåsnings effekter som driver upp såväl bostadspriser som skuldsättning.

Riksbanken bedömer att en effektivare bostadsmarknad även underlättar matchningen på arbetsmarknaden och minskar effektivitetsförluster där.

Riksbanken avstår dock från att ta ställning till om de specifikt föreslagna åtgärderna är de mest lämpliga för att uppnå en effektivare bostadsmarknad.

Allmänt

Utöver det som sagts ovan innehåller kommissionens betänkanden en rad förslag och bedömningar på områden som kan komma att beröra Riksbanken som myndighet. Ett exempel på detta är förslag rörande upphandling. Riksbanken avstår dock från att yttra sig över dessa i avvaktan på konkreta förslag.

På Riksbankens vägnar:

Erik Thedéen

Riksbankschef

Marianne Nessén

Senior rådgivare

Beslutet har fattats av direktionen (riksbankschefen Erik Thedéen, förste vice riksbankschefen Aino Bunge samt vice riksbankscheferna Per Jansson och Anna Seim efter föredragning av seniora rådgivaren Marianne Nessén. I den slutliga handläggningen har seniora rådgivaren Jyry Hokkanen och avdelningschefen Åsa Olli Segendorf deltagit.